

Mgr. Daniel Herman
ředitel

Praha dne 18. listopadu 2011

Č.j. UST – 1- 15/2011

Počet listů: 3

Vážený pane senátore,

v reakci na Vaše dotazy položené v průběhu projednávání Výroční zprávy Ústavu pro studium totalitních režimů (dále jen „Ústav“) za rok 2010 dne 13. října 2011 si Vás dovoluji informovat, že Ústav vznikl k 1. únoru 2008 na základě zákona č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a Archivu bezpečnostních složek (dále jen „zákon“).

Mohu Vás zároveň ubezpečit, že nezávislé postavení Ústavu, zabraňující jakýmkoliv „státním zásahům“, vyplývá zejména z odst. 2 a 3 § 3, odst. 3, 4, 5 a 6 § 7, §§ 18 a 19 zákona, dále pak z nálezu Ústavního soudu České republiky, který pod sp. zn. Pl. ÚS 25/07 mj. konstatoval, že bylo „legitimním právem státu“ zřídit Ústav, „a to přesto, že zde existují jiné instituce, které se obdobnou problematikou zabývají“.

Zákon v § 4 zákona stanovil úkoly, kterými se Ústav musí zabývat, včetně nestranného hodnocení doby nesvobody (1938-1945) a období komunistické totalitní moci (1948-1989), zkoumání antidemokratické a zločinné činnosti orgánů státu, zejména jeho bezpečnostních složek, a zločinné činnosti Komunistické strany Československa, jakož i dalších organizací založených na její ideologii. Tímto je zajištěno, že se Ústav ve stávajícím pluralitním historickém prostředí bude systematicky zabývat stanovenými společensky závažnými tématy, a postupně se také mj. bude snažit zaplňovat určitá „bílá místa“ v české historiografii našich soudobých dějin.

Otevřenost bádání je nezávisle na tom navíc zabezpečena ještě zněním §§ 12 – 14 zákona, kterými byl zřízen Archiv bezpečnostních složek (dále jen „Archiv“), jako samostatný správní úřad (byť přímo řízený Ústavem), jenž ve smyslu zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, i dalších právních norem, umožňuje „otevřené bádání o nedávné minulosti, jejich problematických stránkách“ a všem zájemcům z řad badatelské veřejnosti nezávisle na Ústavu zajišťuje „otevřený přístup ke zdrojům k bádání o této minulosti“.

Na dotaz vztahující se k činnosti nejvyššího orgánu Ústavu odpovídá přímo Rada Ústavu, a tak se ve své odpovědi zaměřím na Vaše další otázky.

Především je nutné uvést na pravou míru informaci o „nezpřístupňování“ zvukových či obrazových záznamů z odborných seminářů a besed organizovaných Ústavem. Na webové stránce <http://www.ustrcr.cz/cs/audio-archiv> lze zjistit, že Ústav průběžně tyto záznamy zpřístupňuje – v současné době je tam zveřejněno na 33 záznamů seminářů a besed (z letošního roku jde např. o 12 akcí).

K informaci o zásazích do elektronické databáze, jako pomůcke ke svazkové agendě zveřejněné na internetové stránce Archivu, je nutné uvést: Archiv se po svém vzniku rozhodl zveřejnit na webové stránce veškeré registrační i archivní protokoly, v rozsahu 959 dříve přísně tajných knih, ve kterých byly bezpečnostními složkami komunistického totalitního režimu, zejména Státní bezpečností, registrovány základní údaje o existenci někdejších agenturně-operativních svazků (viz <http://www.abscr.cz/cs/seznam-registracnich-protokolu-vkr>). Šlo jednak o pomůcku, umožňující rychlou orientaci jak badatelů tak např. i zaměstnanců Archivu, jednak formu veřejné kontroly nad svazkovou agendou převzatou dle zákona. Zároveň jde také o doplněk evidenčních záznamů zveřejňovaných dle § 7 zákona č. 107/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, a některé další zákony, které v torzovité podobě od ministerstev vnitra, obrany a spravedlnosti převzal k 1. únoru 2008 Archiv (<http://www.abscr.cz/cs/vyhledavani-evidencni-zaznamy>).

Archiv je na základě pravomocných rozsudků, povětšinou ze soudních sporů vedených jednotlivými občany proti ministerstvu vnitra, nucen znečitelňovat v elektronické databázi údaje o jejich evidenci („neoprávněnost evidence“). Mohu Vás však ubezpečit, že tato opatření se nevztahují na vnitřní informační a evidenční systém Archivu, s jehož pomocí jsou vyřizovány badatelské i úřední požadavky. Nejde tedy o „manipulaci s historickými fakty“, ale o reakci na situaci vynucenou stále probíhajícími soudními spory.

Stejně tak jsem nucen opravit tvrzení o údajné řadě právních sporů vedených Ústavem. Vůči Ústavu je veden pouze jediný právní spor, který navíc vznikl v době opakované výměny ředitelů Ústavu, realizované v krátkém sledu v polovině minulého roku.

Podle informace předané Archivem odstranil 7. října 2011 v pronajatých prostorech v Kanicích původní nájemce bez předchozího oznámení elektronické zabezpečení, na což Archiv okamžitě zareagoval zvýšením služeb ostrahy a pravidelnou fyzickou kontrolou objektu. Situace byla definitivně vyřešena 21. října, kdy nový nájemce provedl montáž nového elektronického zařízení. Archivní areál byl podle vyjádření Archivu po celou dobu chráněn.

Krátce po svém vzniku přistoupil Archiv za spolupráce s Ústavem ke zveřejnění prozatímních archivních pomůcek (viz <http://www.abscr.cz/cs/pruvodce-po-fondech-sbirkach>), což napomohlo alespoň zčásti napravit předchozí dlouhotrvající tristní stav, kdy ministerstva vnitra, obrany ani spravedlnosti neinformovaly o obsahu svých archivních fondů či sbírek vzniklých činnostmi bezpečnostních složek v období komunistického totalitního režimu. Obdobně přistoupil ke zveřejnění registračních a archivních protokolů, jak již bylo uvedeno výše, společně s vyhledávačem (viz <http://www.abscr.cz/cs/archivni-pomucky>). V rámci společného pilotního projektu je rozvíjen elektronický archiv, o jehož obsahu Archiv zčásti informuje na své webové stránce (viz <http://www.abscr.cz/cs/elektronicky-archiv>). Ústav kromě řady digitalizovaných dokumentů v rámci jednotlivých projektů na své webové

Ústav pro studium totalitních režimů

Síwecova 2
130 00 Praha 3

Tel.: + 420 221 008 274, 322
Fax: + 420 222 715 738
E-mail: sekretariat@ustrcr.cz
www.ustrcr.cz

stránce zřídil stále aktualizovanou digitální knihovnu (viz <https://www.ustrcr.cz/cs/digitalni-studovna>), se záměrem urychlit a zkvalitnit přístup badatelské veřejnosti k těmto dokumentům.

Vážený pane senátore,

mohu Vás v této souvislosti ubezpečit, že Ústav i Archiv průběžně dělají vše pro to, aby laická i odborná veřejnost byla informována a společně se nám tak alespoň zčásti podařilo napravit zpoždění předchozí praxí. Odtajnění veškerých dokumentů i archiválií, jejich soustředění do jednoho Archivu, lepší servis, kvalitní a rychlá digitalizace vyžádaných materiálů atp. ulehčuje práci také Úřadu dokumentace a vyšetřování SKPV, jehož policisté jsou při šetření svých kauz častými úředními návštěvníky Archivu.

Ústav kromě toho přímo předal 3 podněty, vzešlé z vlastní činnosti. Faktem však zůstává, že dnes již lze velmi obtížně nahradit dobu ztracenou před vznikem Ústavu i Archivu, způsobenou nepřístupností dokumentů i archiválií, tolik potřebných k vyšetřování trestných činů spáchaných představiteli komunistického totalitního režimu.

V případě dalších otázek či nejasností jsem Vám samozřejmě plně k dispozici, a jak jsem Vám řekl již při našem nedávném osobním setkání v Senátu, srdečně Vás zvu k návštěvě Ústavu.

S pozdravem

Vážený pan
JUDr. Jiří Dienstbier
Senát Parlamentu ČR

Ústav pro studium totalitních režimů

Siwieцова 2
130 00 Praha 3

Tel.: + 420 221 008 274, 322
Fax: + 420 222 715 738
E-mail: sekretariat@ustrcr.cz
www.ustrcr.cz